

Christian Bastholms prædiken langfredag

Taler

Christian Bastholm
Præst

Omstændigheder

Prædikentekst: Lukasevangeliet kapitel 23, vers 26-49

- 1 Lader os i Dag, Dyrekiøbte! Retfærdiggjøre Jesu Christi Uskyldighed, imedens Jøderne fordømme ham.

Ingen Tid er beqvemmere til disse Betragtninger end denne, da vi ere komme til
5 Golgatha, for at betragte det store Forsonings Offer for en heel Verdens Synder; hvilket, forladt af sin Gud, bespottet af Menneskene, forbandet af Loven, besværet med Millioner Synder hængde udstakt paa Korset, imellem Himmelen og Jorden.

- 10 Ingen Tid er beqvemmere end denne, da vi helligholde den høitidelige Dag, paa hvilken Solen indhyllede sig i Sorg, et gyseligt Mørke skiulde Jorden, Klipperne revnede, Jorden bævede, og de Dødes Grave aabnede sig. Ingen Tid er beqvemmere til disse Betragtninger end denne, da vi skulde føle den billigste Affsbye for det jødiske Folks Ondskab, Raadets Forvovenhed, den ypperste
15 Præstes ugudelige Dom, og en Pilati vanhellige Hænder, som udførde den.

Paa denne Tid, siger jeg, kunne vi ikke beskæftige os med nyttigere Betragtninger, end de, vi anstille over Jesu Christi Uskyldighed. Derpaa grunder sig den Trøst, vi skulde øse af Jesu Døds Betragtning.

20

- Er Jesus død som en Misdæder, er han opoffret for egne Synder, haver han selv fortient den Død, som blev besluttet over ham, hvor er da vor Trøst? Hvor er vort Haab? Saa ligge vi endnu i vore Synder. Og er han død selv fuldkommen uskyldig, saa er han død, den Retfærdige for de Uretfærdige, at vi skulde have i
25 ham den Retfærdighed, som gjelder for Gud.

Betragter da i Dag til eders Opbyggelse Den lidende Jesu Uskyldighed.

30 At Jesus Christus leed uskyldig, det bevidne saavel hans Fiender som hans
Venner.

Paulus, forhen en rasende Forfølger; men nu en nidkier Forfægter af Jesu Navn,
bekiender om ham; Gud haver gjort den, som ikke vidste af Synd, til Synd for
35 os, at vi skulde blive i ham den Retfærdighed, som gielder for Gud.

Petrus kalder ham et uskyldigt og ubesmittet Lam. Johannes vidner det samme:
han er aabenbaret, at han skulde borttage vore Synder, og der er ikke Synd i
ham.

40

Og saaledes skulde han være efter en Esaia Spaadom: han haver ikke gjort nogen
Uret, og der er ikke fundet Evig i hans Mund. Dog, hvad opdynde vi hans
Venners Vidnesbyrd, disse er dog ikke saa tilforladelige som hans Fienders;
Kierlighed skiuler Synders Mangfoldighed.

45

Men, naar Venner og Fiender forene sig, naar disse og hine stemme overeens i
det samme Vidnesbyrd, saa staar vort Beviis først sin fuldkomne Styrke.

Det sidste sørgelige Optrin i Jesu Liv aabnede sig nu; Tiden nærmede sig, da han
skulde døe, den Retfærdige for de Uretfærdige; Jesus omslæbes fra Caiphass til
50 Pilatus, fra Pilatus til Herodes; Døds-Dommen var fældet, i det mindste i deres
Forsæt; det galt ikkun at finde en sandsynlig Aarsag; uden al Aarsag kunde man
dog ikke dræbe et Menneske, man maatte dog kunne vaske sine Hænder i
Uskyldighed.

55

Nogle falske Vidner fremstilles; thi hvad køber man ikke for Penge? Den ene
sagde, at han havde udgivet sig for en Guds Søn, den anden, at han havde sagt:
han vilde nedbryde Templet, og i tre Dage igien oprette det.

60 Disse vare vel unægtelige Sandheder, hiint havde han beviist i sit hele Liv, og
dette i sin Opstandelse; men Jesus taug; her vilde Forsvar have været overflødig;
Herrens Raadslutning skulde gaae i sin Opfyldelse; Dommen blev fældet, og det
hele Folk istemmede den: korsfæst, korsfæst ham.

65 Men imedens denne forskrækkelige Dom blev fældet, for hvilken hele
Himmelen bævede, hvor mange herlige Vidnesbyrd om Jesu Christi

Uskyldighed lydede ikke fra alle Kanter. Judas, denne ulyksalige Forræder af denne ubesmittede Uskyldighed, maatte gjøre Begyndelsen, og aflægge denne
70 Bekiendelse for det store Raad: jeg haver gjort ilde, at jeg haver forraadet uskyldigt Blod.

Pilatus maatte mere end sex gange bekiende: at han fandt ingen Skyld, og ingen Aarsag til Døden hos ham.

75

Hans Hustrue lod ham sige: hav intet at gjøre med denne Retfærdige. Herodes maatte hænge et hvidt Klæde om ham, som et Sindbillede paa hans Uskyldighed, og sende ham igien tilbage til Pilatus. Høvedsmanden og de andre Tilskuere ved hans maatte aflægge dette offentlige Vidnesbyrd: sandelig, denne
80 var Guds Søn. Saaledes trængde Sandheden igiennem til Trods for Fiendskab og Misundelse; saaledes maatte Venner og Fiender stemme overeens i at bevidne Jesu Christi Uskyldighed.

Hvad Under, om han, støttende sig paa sin gode Samvittigheds Vidnesbyrd,
85 stod saa frimodig, saa ubevægelig midt iblant sine rasende Fiender, liig en Klippe, der skiuler sine Rødder i Afgrunden; thi hans Gierninger taledede for ham. De Gierninger maatte være uskyldige, som ikke sigtede uden Menneskenes Lyksalighed og til Skabernes Ære. Det var Hensigten af alle Jesu Gierninger, det var Drivefiæren i alle hans hellige Bestræbelser; det var Øiemeedet af hans hellige
90 Lærdomme.

Alle hans Under vare ligesaa Beviser paa hans ømme Hierte, hans inderlige Medlidenhed, hans almindelige Menneske Kierlighed. Ved hans haand faae de Blinde, de Døve hørde, de Maalløse taledede, de Lamme gik, de Spedalske
95 rensedes, de Døde stode op. Men den, som gjorde de Blinde seende, han kunde jo og gjøre de Seende blinde; den, som gav de Døve deres Hørelse, han kunde jo og betage de Hørende deres; den, som gjorde de Maalløse talende, han kunde jo og gjøre de Talende maalløse; hvorfor haver han da ikke indhyllet sine store Gierningers Foragtere i en evig Blindheds Nat?

100

Hvorfor læse vi aldrig, at han berøvede sine dadlesyge Tilhørere en Evne, som de saa skammelig misbrugde? Hans forvovne Fiender, som bespottede hans Guddom, hvorfor lod han ikke Tungen visne i deres Munde? Hvorfor taledede han ikke Almagtens Stemme til hans Fiender, at de forgik? Nei, Øiemeedet af
105 hans store Gierninger var Menneskenes Frelse, ikke deres Fordervelse. Et værdigt

Mønster for dem, som bære Jesu Christi Navn! Af hans Mund alene kan denne ædelmodige Kierligheds Lov høres: elsker eders Fiender, velsigner dem, som eder bande, gjører dem godt, som eder hade, beder for dem, som overfalde og
110 forfølge eder.

Ingen Bøn gik ubønhørt tilbage; ingen Nødlidende blev efterladt trøstesløs; intet Sted var uden Vidnesbyrd om hans velgiørende Almagt; kunde Christus da ikke med guddommelig Frimodighed træde op iblant alle sine Fiender, og
115 opfordre dem til Vidnesbyrd: hvo iblant eder kan bevise mig om nogen Synd.

Vilde hans Fiender end nægte dette, saa skulde Jerusalems Gader, de offentlige Landeveie, Landsbyerne i Juda, de opvakte Døde, de Blinde, de Lamme, de Døve og de Stumme, hvilke Jesu helbredende Haand havde hjulpet, de skulde
120 staae op og vidne imod dem.

Men, som Jesus Christus ved alle sine Gierninger søgde sine Menneskers Lyksalighed, saa var hans Faders Ære ogsaa det andet store Maal for alle hans hellige Bestræbelser. Jeg, siger han selv, jeg ærer min Fader, og I vanære mig; jeg
125 søger ikke min Ære, der er een, som søger den, og dømmes; dersom jeg ærer mig selv, er min Ære intet. Mange kunde være nyttige, velvillige, tjenstfærdige; men see vi hen til Hensigten, hvad søge de da? Ikke Herens Ære, men deres egen. Jesus blev uskyldig endog i dette Stykke; sagde han det ikke reent ud til sine Tilhørere: de Ord, som jeg taler, de taler jeg ikke af mig selv, men Faderen, som
130 er i mig, han gjør disse Gierninger.

Mange kunde i deres Ensomhed, adskilt fra Verden, ydmyge sig for Herren, prise den Uendelige, ophøie hans Velgierninger, men i deres Medmenneskers Paasyn, just der, hvor de skulde være meest veltalende, der ere de stumme. Men,
135 naar Jesus vilde prise sin Fader, saa søgde han just offentlige Steder, talrige Forsamlinger. Tiden skulde mangle os, dersom vi vilde føre eder igiennem alle de Steder, hvor denne store Undergiører i dyb Ærbødighed nedbøiede sig i Støvet for at ophøie sin Fader. Seer ham hidset, hvor han iblant en utallig Sværm af Venner og Fiender opløfter sine Øine til Himmelen, og anraaber sin Fader:
140 Timen er kommen, forklar din Søn, at din Søn skal forklare dig; ligesom du haver givet ham Magt over alt Kiød, paa det alt det, som du haver givet ham, dem skal han give et evigt Liv.

Men dette er det evige Liv, at de kiende dig, den eneste sande Gud, og den, du

udsendte, Jesum Christum. Jeg haver forklaret dig paa Jorden, jeg haver fuldkommet den Gierning, som du haver givet mig, at jeg skulde gjøre. Forklar du mig og nu, Fader, hos dig selv, med den Klarhed, som jeg havde hos dig, før Verden var.

150

Hvilken Ydmyghed, mine Venner! Hvilken Ærbødighed, hvorledes tilintetgjører han sig selv, at hans Fader skulde være alt. Hvad føle I, ved at see Jesum nedbøiet i Støvet, hvilke Følelser besiele eder! Er det Beundring over Jesu Ydmyghed, der med alle sine Gierninger ikkun søgde sin Faders Ære! Eller føle I
155 dog frem for alle de øvrige Herrens Skabninger ikkun have dette Fortrin, at I ved Herrens Storheds og Uendeligheds Betragtning kunde i Støv og i Aske bekiende edere egen Ringhed og Nedrighed.

160

Jesus Christus var uskyldig i sine Handlinger, da han ikkun søgde sine
160 Menneskers Lyksalighed og sin Faders Ære; men han var ligesaa uskyldig i sine Lærdomme. Hvad var Hensigten af Jesu Lære? Har han maaskee søgt at gjøre Undersaatterne oprørske imod deres retmæssige Øvrighed? Nei, giver Keiseren, hvad Keiserens er, og Gud, hvad Guds er, det var hans Lærdom. Haver han søgt at afskaffe dette Folks gamle Love? Nei, jeg er ikke kommen for at afskaffe
165 Loven og Propheterne, jeg er ikke kommen for at afskaffe, men for at opfylde dem; det var hans egen Bekiendelse. Haver han søgt at indføre en nye Religion i Verden? Nei, Jesu Religion var den samme, som man fra Syndefaldet af havde prædiket i Verden, at Qvindens Sæd skulde sønderknuse Slangens Hoved, at det faldne Menneske ikkun ved en fremmed Forsoning kunde optages i sin Guds
170 Naade.

175

Haver han indført Laster, haver han fødet vor naturlige Vanart, haver han smigret vore kiødelige Lyster? Hvad! Skulde man da have søgt hans Død? Nei, aldrig haver en Lærer trængt saa dybt ind i det menneskelige Hierte, for at
175 udrødde det Onde tillige med Roden. Den, som uden Aarsag vredes paa sin Broder, er i hans Øine en Morder; den, som seer paa en Qvinde at begiere hende, er i hans Øine en Hoerkarl. Vi skulde elske vore Fiender, velsigne dem, som forbande os, gjøre dem godt, som os hade, bede for dem, som overfalde og forfølge os. Det var Jesu Christi Lærdom.

180

Skulde det ikke være nok til at overbevise eder om denne velgiørende Lærers Uskyldighed? Eller hvorledes skulde jeg ellers overbevise eder om samme? Jeg maatte da igiennemgaae de fire Evangelier, jeg maatte udmærke enhver Lærdom i sær, vise eder deres Overensstemmelse med Fornuften, deres nyttige Følger,

185 deres Indflydelse paa Staten, paa det almindelige Vel, paa Menneskets
nærværende og tilkommende Lyksalighed; og, naar skulde jeg da ophøre at tale?
Dog foreener hele Jesu Christi Lærdom sig i disse Ord, som i deres
Middelpunkt: du skal elske Herren din Gud af dit ganske Hierte, at din ganske
Siel, af al din Styrke, og af dit ganske Sind.

190

Du skal elske din Næste som dig selv. Hvad finder vor Dadlesyge at udsætte paa
disse Lærdomme! Kunde Jesus ikke med uforskrækket Mod opfordre alle sine
Fiender til Vidne: hvo iblant eder kan overbevise mig om nogen Synd! Men
dersom jeg siger Sandhed, hvorfor troe I mig ikke? Hvad Under, om hans
195 forbittrede Fiender her maatte svare ved Skiildsord i Stedet for Beviser. Jesu
Lærdomme vare en uafbrudt Kiede af Sandheder, Sandheder, opklarede ved
Guddommens Lys, Sandheder, som afsprede Hedenskabets og Jødedommets
Taager, Sandheder, som vare understøttede med de tydeligste Beviser, nu med
Spaadomme, nu med Under; Sandheder, som til alletider have udholdet
200 Fornuftens skarpeste Prøve; Sandheder, der, som en Ild, trængde ind i
Menneskets Inderste, og, krydrede med de kierligste løkkelser og de ømmeste
Paamindelser, bemægtigede sig Gemytterne.

Hvad Under da, at hans Tilhørere gave ham det Vidnesbyrd: intet Menneske
haver talet som dette Menneske. Bevæbnet med disse Sandheder, antændt med
205 guddommelig Nidkierhed, seer jeg ham ile til Menneskenes Frelse fra Stad til
Stad, fra Landsbye til Landsbye, fra Nazareth til Capernaum, fra Capernaum til
Jerusalem, fra Jerusalem til Tyrus, fra Tyrus til Sidon; allevegne ved Sandhedens
Lys at igiennembryde Vankundigheds Mørke, at bestride Fordomme, at nedslaa
Halsstrarrighed, at sætte Troe, Dyd og Retskaffenhed paa sin forladte Throne,
210 og i sine Fodspor at efterlade sig Ruinerne af Mørkhedens og Lasternes Rige.

Jeg seer ham i Jerusalems Skoler omringet med en talrig Sværm af Pharisæer,
Sadducæer, Skriftkloge, Herodianer, at kæmpe med Overtroe, Vantroer,
Skinhellighed, Ryggesløshed, at tilbagedrive spidsfindige Indvendinger, at
215 opløse Tvivl med guddommelig Viisdom; jeg seer ham i Jødernes Tempel, snart
ved Formaninger, snart ved Bestraffelser, nu ved Løkkelser, nu ved Trusler at
nedslaae sine Fiender, at beskæmme Falskhed, og alletider seierrig at gaae ud i
Følge med sine overvundne Fiender.

220 Og hvad søgde han ved saa megen Kamp og Strid, ved saa mange hellige Taler,
og saa mange utrættelige Bestræbelser? Hvad sagde han derved? Han vilde føre
Mennesket til Kundskab, ved Kundskab til Dyd, ved Dyd til Lyksalighed; men

en udødelig Lyksalighed. Og denne Menneskenes Velgiører, i hvis Lys vi endnu
225 vandre, hvis Velgiøringer vi endnu nyde, han skulde være et Offer for Jøderne
Rasen! Hvor uskyldig!

Og, hvad tale vi om Jesu Levnet selv? Hvad tale vi om den Taalmodighed, han
viiste i alle legemlige og aandelige Lidelser? Hvad om den Sagtmodighed, med
230 hvilken han omgikkes sine Fiender. Man bandede ham, han velsignede; man
forfulgte ham, han taalede det. Petrus, denne lykkelige Tilskuer af saa stort et
Mønster, bevidner det: han haver ingen Synd giort, der blev ikke funden Svig i
hans Mund; han skieldede ikke igien, da han blev skieldet, han truede ikke, da
han leed. Hvad tale vi om den Forsonlighed, med hvilken han ansaa sine
235 Fiender, der havde opoffret ham til Døden: Fader! Forlad dem; thi de vide ikke,
hvad de giøre; det var den Korsfæstedes Bøn.

Hvad vilde vi ikke sige, dersom Tiden tillod det, om Jesu Christi Hengivenhed i
sin Faders Villie! Det sidste frygtelige Øieblik nærmede sig, da Millioner
240 Menneskers Synder skulde lægges paa ham; Dødens Baand omgave ham, Belials
Bække forskrækkede ham, han smagede Retfærdighedens bittre Kalk, han
begyndte at skielve og at bæve, hans Siel var bedrøvet indtil Døden, overvældet
af Dødens Angst faldt han ned paa sit Ansigt, og raabde: min Fader! Er det
mueligt, saa lad denne Kalk gaae fra mig, dog ikke som jeg vil, men som du vil.
245 Helligste Forløser! Med hvilket Billede, men hvilken Lignelse skulde vi levne
nok kunne afskildre denne din ubesmittede Uskyldighed! Skulde vi hente dette
Billede fra Paradiis, dette den første Uskyldigheds lyksalige Opholdsted? Eller
fra de fuldkomne Retfærdiges Boelig, som nu tilbode dig med frydende Hierter?
Hvor livløst vilde dette Billede ikke være! Hvor mat denne Lignelse! Hvor lidet
250 kunne vi sige om dem, hvor meget om dig? Nei, du kan ikkun afbildes ved dig
selv, du kan ikkun lignedes med dig selv! Og dog skulde du være et Offer for dine
Fienders Rasen; hvor uskyldig var denne Død!

Hvad behøve vi da mere Vidnesbyrd, saaledes kunde vi sige i en god Meening,
255 hvad det store Raad i Jerusalem sagde i en ond, hvad behøve vi mere Vidnesbyrd
om denne ubesmittede Uskyldighed, om denne fuldkomne Hellighed? Hans
Venner, hans Fiender, hans Ord, hans Gierninger vidne derom. Og hvilken en
salig Trøst føle ikke vore Hierter af denne Overbeviisning: at vi have en ypperste
Præst, som var hellig, uskyldig, ubesmittet, afskilt fra Syndere, som var høiere
260 end Himlene; hvilken det ikke var nødvendigt, som hine ypperste Præster, først
at offere for deres egne, og derefter for Folkets Synder. Nei, her er død den

Retfærdige for de Uretfærdige, den Uskyldige for de Skyldige; hvilken en Trøst
for os, naar Samvittigheden truer, naar Loven forbander os, naar Sinai tordner.
265 Hvor er da den, som anklager os, Gud er den, som retfærdiggjør, hvor er den,
som fordømmer, Christus er den, som er død?

Hvilken en salig Trøst for eder paa eders Dødsseng; ja da, da vil denne Trøst
først blive ret salig for eder, da vil den først smages i alle sine Vederqvægelser,
270 naar I her, her paa Randen af Evigheden kaste et Blik tilbage i eders forbigangne
Liv, og eet ind i det Tilkommende; naar I her see et Liv, besmittet af
Vanhellighed, her see saa mange overtraadte Pligter, og saa mange uopfyldte;
hisset see en Gud, en Overherre, en Dommer; og I skulde stilles for denne
Domstoel, og eders Regnskab skal aflægges, og eders Løn skal uddeles.

275
Hvad Trøst, hvad oplivende Trøst vilde I da ikke føle af denne Sandhed, at Jesu
Lidelse var uskyldig, og just derfor en forsonende Lidelse. Denne
Overbeviisning maae ledsage eder i Dag ind under Jesu Kors, for at begræde
hans smertelige Død, da vil hans Forsonings Død først blive eder dyrebar, da see
280 I først eders Synder, for hvilke han blev opoffret, i deres fulde Afskyelighed.

Lader disse Betragtninger paa denne Dag være en Deel af eders vigtigste
Beskæftigelser; sammenligner eders Skyld med Jesu Christi Uskyldighed, det Liv
han forhvervede eder, med den Død, han selv blev underkastet. Gjører, gjører
285 eder disse hellige Sandheder alt mere og mere levende; opvarmer derved eders
Indbildning, men endnu mere eders Forstand; sætter alle eders hellige
Lidenskaber i Bevægelse, indtil eders Hierter blive lutter Kierlighed,
Taknemmelighed, Fryd og Glæde over ham. O! I Christne, forløste Christne!
Dersom en hellig Eensomhed ofte er nødvedig for eder, skulde det da være
290 anstændigt nu at adspredde eders Tanker i den vilde, sværmende Verden, nu, da
eders Midler, slagen af Retfærdighedens Lynild, væder Støvet i Gethsemane med
Dødens Sved; da vi fra Biergene, disse stumme Tilhørere af Jesu Veeklager,
høre Gienlyden af disse skielvende Sukke: min Fader! Er det mueligt, saa lad
denne Kalk gaae fra mig, dig ikke som jeg vil, men som du vil. Christne, forløste
295 Christne! Hvorledes er det eder mueligt paa denne Dag at glæde eder i vilde
sandselige Forlystelser, imedens eders Forsoner, besværet med eders Synder,
bøiet under Korsets Byrde, henføres til Golgata, for at opoffres sin Faders
Retfærdighed.

300 Hvorledes kunne vi forlade Jesum med vore Tanker, imedens han, forladt af sin

Fader, bespottet af sine Fiender, begrædt af sine Venner, i Dødens gyselige Nat
udraaber: min Gud, min Gud! Hvorfor haver du forladt mig? Hvorfor bløde
ikke vore Hierter ved dette sørgelige Syn? Hvorfor forvandles ikke vore Øine til
305 Taares Kilder? Fordi vi ikke levende nok forestille os Jesu Christi Uskyldighed,
fordi hans uskyldige Dødsmerter ikke ere os malede levende nok for Øinene.

Vi lee, imedens Forløseren græder; vi glæde os, imedens hans Siel er bedrøvet
indtil Døden; vi afsprede os i Verden, imedens han hænger saaret og blodig
310 imellem Himmelen og Jorden, forladt af hiin, bespottet af denne. O!
Guddommelige Forløser! Lad din forbarmende Stemme, som fordem paa
Korset nedstrømmede af dine hellige Læber, endnu, endnu i Dag tale for os i
dine Saliges Boeliger: Fader! Forlad dem, thi de vide ikke, hvad de gjøre.
Amen.

315

Kilde

Manuskript taget fra Aandelige Taler over alle Evangelierne. Af Mag. Christian Bastholm, Doctor Theologiæ og Kongelig første Hofprædikant. Andet Oplag. Første Deel. København 1781. Trykt paa Gyldendals Forlag.

Kildetype

320 Digitalt manuskript

Tags

Anden tekstrække, Langfredag, Oplysningstiden, Prædiken, Prædikener fra 1700-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/christian-bastholms-praediken-langfredag>

325

330

335